

Є.В. Милованов, канд. екон. наук
Федерація органічного руху України

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ОРГАНІЧНИХ АГРОВИРОБНИКІВ В УКРАЇНІ

Визначено, що одним із ключових напрямів стимулювання органічного сектору агровиробництва у провідних країнах Європи та світу було зменшення податкового навантаження на органічні господарства за рахунок системи оптимізаційних заходів. Подано вітчизняні підходи до зменшення податкового навантаження на сільськогосподарських виробників та здійснено їх ретроспективну оцінку. Проаналізовано практику податкового стимулювання розвитку органічного сектору у різних країнах світу, що може бути прикладом для впровадження у вітчизняну систему оподаткування органічних господарств. Запропоновано систему пільгового оподаткування для сертифікованих органічних агровиробників в Україні, що дасть можливість майбутнім органічним сільгоспвиробникам зменшити свої податкові затрати в один з найскладніших етапів – перехідного періоду до органічного господарювання. Розраховано орієнтовні обсяги заощаджень органічних агровиробників, згідно запропонованого підходу пільгового оподаткування у розрізі областей України.

Ключові слова: *оподаткування сільськогосподарських виробників, розвиток аграрної сфери, органічне агровиробництво, стимулювання органічного сектору, державна підтримка, міжнародний досвід*

Постановка проблеми. Органічний сектор сільськогосподарської галузі в Україні підтримує активні темпи зростання протягом останніх двох десятиліть і залишається одним з найбільш перспективних напрямів розвитку для вітчизняних агровиробників. На кінець 2017 р. у нашій країні на 420 тис. га сільськогосподарських угідь органічно господарювали 375 великих та малих агропідприємств, за 10 років дані показники збільшилися майже на 56 % та 220 % відповідно [15].

Найбільш привабливим для вітчизняних сільськогосподарських виробників є експортний потенціал органіку, оскільки найбільш вигідні європейський та американський ринки аграрної продукції зацікавлені не стільки у конвенційній, а саме в екологічно безпечній, сертифікованій

органічній продукції. Крім цього, український внутрішній органічний ринок також зростає з кожним роком, пропонуючи перспективи збільшення дохідності для кожного свідомого вітчизняного фермера та переробника. За останні 10 років він збільшився у 49 разів (з 0,6 млн грн у 2008 р. до 29,4 млн грн у 2017 р.) [15].

Однак, досить актуальним нині залишається питання державної підтримки органічного агровиробництва, зокрема вдосконалення системи оподаткування у напрямі стимулювання переходу та підвищення конкурентоспроможності потенційних і діючих органічних сільгоспвиробників у вітчизняних реаліях господарювання. Поряд із дотаціями та субсидіями, вважаємо формування системи податкових пільг для сертифікованого органічного сільського господарства в Україні більш простим та дієвим способом підтримати екологічність та інноваційність аграрної галузі економіки та ринкові перспективи органіку як всередині країни, так і за її межами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання покращення вітчизняної системи оподаткування сільськогосподарських підприємств були об'єктом наукових досліджень великого числа вчених, зокрема А.В. Бурковської [2], В.М. Жука [5], Н.П. Мацелюх, М.О. Скорика [11], П.А. Лайка [8] та ін. Державну підтримку органічних агровиробників та стимулювання розвитку органічного сільського господарства досліджували у своїх працях Є.Ю. Білоусов [1], А.В. Вдовиченко [3], М.П. Мартинюк [9], О.М. Маслак [10], Я.О. Самсонова [18] та ін. Незважаючи на вагомий науковий доробок вищезгаданих вчених, доцільно виокремити необхідність більш глибокого наукового вивчення питань вдосконалення системи оподаткування сільського господарства у напрямку підтримки та стимулювання вітчизняних органічних агровиробників на шляху підвищення рівня екологічності та збалансованості аграрного сектору України.

Метою дослідження є формування напрямів вдосконалення вітчизняної системи оподаткування сільськогосподарських підприємств, які займаються виробництвом та переробкою органічної продукції для полегшення фінансового навантаження у перехідний період та формування сприятливого податкового середовища для розвитку однієї з найбільш перспективних ніш на вітчизняному та міжнародному аграрному ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний досвід формування органічного сектору аграрної галузі свідчить про важливість державної підтримки, особливо на початкових стадіях переходу сільгоспвиробників на органічні методи господарювання. У попередніх дослідженнях [12] нами було проаналізовано найкращі світові практики

державної підтримки органічного сільського господарства та визначено перспективи для України. Одним із ключових напрямів стимулювання органічного сектору агровиробництва у провідних країнах Європи і світу було зменшення податкового навантаження на органічні господарства за рахунок системи оптимізаційних заходів.

Кожна держава формує систему оподаткування у сільському господарстві у залежності від внутрішніх особливостей та тенденцій розвитку галузі. Не винятком є й Україна, в якій специфіка аграрного оподаткування полягає у різноманітті постійно зникаючих та наростаючих активів, які треба адекватно оцінювати та вчасно відобразити в обліку. Реформування вітчизняної податкової системи відбувалося з урахуванням специфіки агровиробництва та вимог євроінтеграційних процесів, але сучасний стан оподаткування агропідприємств в Україні характеризується наявністю значної кількості проблем.

Так, з 1 січня 1999 р. для сільськогосподарських товаровиробників було запроваджено фіксований сільськогосподарський податок, яким було заміщено оподаткування з прибутку на землю. Цей податковий механізм могли використати сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, селянські та інші господарства в яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний рік, перевищувала 50 % загальної суми валового доходу підприємства [4, с. 380].

Даний інструмент зменшення податкового навантаження на вітчизняного аграрія своєчасно підтримав фінансове становище господарюючих суб'єктів у сільському господарстві у перші роки після впровадження, але, за оцінкою В.М. Жука, "з 2010 р. ФСП перестав покривати свою найбільшу складову (нарахування до пенсійного фонду) та фактично втратив початкову сутність – "єдиного" платежу сільгоспідприємств до держбюджету. ФСП перестав забезпечувати виконання податками регулюючої й стимулюючої функцій. Особливо це стосується підприємств індустріального типу (птахофабрик, закритого овочівництва тощо) та холдингових агроформувань" [5, с. 35].

Нова податкова реформа, яка вступила в дію з 1 січня 2015 р., зачепила і аграрний сектор України. Для агровиробників замість фіксованого сільськогосподарського податку було запроваджено єдиний податок для платників четвертої групи. Спеціалісти вказували на формальний характер цих змін: відбулося формальне включення фіксованого сільгосподатку до складу єдиного податку. Самі правила

оподаткування сільськогосподарських товаровиробників майже не змінилися [2, с. 26].

Єдиний податок 4-ої групи представляє собою податок, що стягується з одиниці земельної площі у відсотках від її нормативної грошової оцінки, сплата якого замінює сплату інших податків і зборів, а саме:

- податку на прибуток підприємств, включаючи авансовий внесок при виплаті дивідендів;

- земельного податку на землі, які використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;

- рентної плати за спеціальне використання води [16].

Крім того, з 1 січня 2017 р. для господарської діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибництва відмінено спецрежим ПДВ. Державна Фіскальна Служба України перевела усіх сільгоспвиробників, які зареєстровані як суб'єкти спецрежиму оподаткування, на загальну систему оподаткування податку на додану вартість.

Всі інші податки і збори сплачуються на загальних підставах, включаючи єдиний соціальний внесок на соціальне страхування.

Стосовно відміни вищенаведених інструментів податкової підтримки вітчизняних агровиробників, дискусії тривають й досі. Однак більшість погоджується, що основною причиною скасування були вимоги МВФ, а не становлення вітчизняної аграрної галузі на міцну основу для сталого розвитку. Тим не менш, варто зауважити, що вищезгадані податкові преференції, свого часу, дійсно допомогли українському АПК вибратись із прірви збитковості та внести свій вагомий вклад у розвиток національної економіки останніми роками.

Для органічних виробників в Україні поки що не створені спеціальні умови та пільги, але така необхідність зростає з кожним роком. Це пов'язане із все ще не стабільним становищем вітчизняного аграрія та дисбалансом у національній економіці, на що вплинули, у першу чергу, революційні процеси у нашій країні та військова агресія сусідньої країни. Але розширення органічного сектору – це чудовий шанс для відчутного прискорення прогресу сільськогосподарської галузі на засадах збалансованого розвитку соціально-економічних та екологічної складових. І головне завдання української влади, при цьому, забезпечити сприятливі умови для динамічної розбудови багатофункціональних органічних систем господарювання, зокрема у вигляді податкових преференцій та інших інструментів стимулювання економічної діяльності в аграрній сфері.

Міжнародний досвід розбудови органічного агровиробництва та ринку органічної продукції свідчить про важливість застосування податкових пільг до існуючих у країні типів податків, щоб дати органічному сектору важливі фінансові переваги. Серед існуючих засобів у міжнародній практиці застосовуються пільги й знижки на прибутковий податок, і податкові пільги або звільнення від сплати деяких інших податків (рисунок).

Міжнародна практика пільгового оподаткування органічних агровиробників

Джерело: розроблено автором.

Цілеспрямовані податкові пільги для органічних операторів є способом стимулювати органічні підприємства та сприяти приватним інвестиціям (в т.ч. потенційно залучати іноземні інвестиції) в органічний бізнес, з урахуванням позитивних зовнішніх ринкових впливів, які генерують ці підприємства. Хоча податкові пільги для органічних операторів можуть надаватися за умови відповідності певним критеріям і вимогам, перевагою податкових пільг є те, що вони не ведуть до сильного викривлення вибору системи виробництва й бізнесу та залишають підприємствам свободу ухвалювати рішення щодо інвестицій на основі

ринкових можливостей. Зменшення податку на прибуток – це шлях до підвищення окупності капіталу й праці, що може стимулювати інвестиції в органічний сектор і створювати у ньому більшу кількість робочих місць.

Низький рівень оподаткування органічного виробництва й переробної галузі також сприяє підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку, тим самим стимулюючи експортні операції або заміщення імпорту, й водночас залишаючись у межах заходів, які відповідають вимогам СОТ.

Одна з переваг податкових пільг полягає в тому, що вони не вимагають реальних витрат коштів з боку уряду. Хоча економічний вплив витрат і втраченого доходу по суті має бути еквівалентним, з політичних та інших причин уряду може бути легше погодитися на надання податкових пільг органічним операторам, ніж ввести новий рядок у витратній частині бюджету для органічного сектору. Особливо якщо на підтримку органічного сектору виділяють обмежені кошти, податкові пільги можуть стати доповненням до цього обмеженого бюджету.

Такі податкові пільги для органічних операторів важливо імплементувати на всіх етапах розвитку органічного сектору. Проте вони підходять лише для контекстів, у яких існує узгоджене визначення того, що значить "органічний" (хто саме може бути бенефіціарами податкових пільг), і це потребує наявності повноцінного діючого «органічного» законодавства або формалізованої системи «органічних» гарантій. Отже, з політичної точки зору податкову пільгу, зазвичай, запровадити простіше, ніж субсидію.

Світова практика підтримки органічного сектору включає застосування *податкових субсидій*, що дозволяє окремим платникам податків віднімати суму субсидії від загальної суми до сплати державі. Тож її переваги аналогічні перевагам, які дає грант, для тих, чия сума податків вища за суму податкової субсидії. Податкові субсидії можуть мати вигляд фіксованої суми або відсотка від суми податку. Уряд може надавати податкові субсидії всім відповідним органічним підприємствам або адаптувати їх для стимулювання розвитку конкретних позицій в органічних ланцюгах створення вартості, наприклад, органічних переробників, якщо політичною метою є розвиток підприємств, які створюють додану вартість.

У США перша фінансована державою податкова субсидія для органічних фермерів була запроваджена у червні 2016 р. з ухваленням Закону штату Гавайї - Hawaii's (House) Bill 1689 CD 1, за яким було виділено 2 млн. дол. США для компенсації у формі податкових субсидій 25% вартості органічної сертифікації, які не покриває федеральна програма

розподілу вартості сертифікації, а також будь-якого обладнання, матеріалів або ресурсів для органічного фермерства. За цим Законом фермерам виділяють до 50 000 дол. США у вигляді податкових субсидій для покриття відповідних витрат. Мета законодавців – створити стимул для молодшого покоління фермерів штату Гавайї, адже багато нині працюючих фермерів наближаються до пенсійного віку [21].

Франція має систему податкових субсидій для органічних фермерів з 2006 р. Ця система спрямована на забезпечення додаткових пільг для фермерів, які обробляють дуже малі площі та не отримали б значних субсидій, які нараховуються залежно від земельних площ, зайнятих під органічним виробництвом. Податкову субсидію призначають виробникам, які принаймні 40% прибутку від ферми отримують у результаті ведення сертифікованого органічного виробництва. Одноразова виплата складає 2500 євро. Проте, податкову субсидію можна поєднувати з субсидіями на основі оброблюваної площі, лише якщо загальна сума не перевищує 4000 євро на ферму. У 2009 р. Франція також дозволила муніципалітетам звільняти сертифіковану органічну землю від майнового податку на п'ятирічний термін, із зобов'язанням землевласників передавати повну суму звільнення від податку своїм орендарям, якщо ця земля знаходиться в оренді [22].

Крім цього, органічні оператори можуть отримувати виняткові *знижки за певні операційні витрати, такі як вартість органічної сертифікації* або вищі нормативні відрахування з оподаткованого доходу до обчислення суми податків. Наприклад, вартість органічної сертифікації відноситься до виробничих витрат, які зазвичай віднімають у повному обсязі, але можна віднімати її в розмірі 150 %. Також можна застосувати до всіх відповідних органічних операцій загальне зменшення суми доходу, завдяки чому сума, що підлягає оподаткуванню, буде нижчою.

Для підтримки органічних господарств під час перехідного періоду, деякі уряди вдаються до *тимчасової податкової субсидії* податку на дохід/прибуток або взагалі до звільнення виробників від податків на обмежений термін. Так вчинили, наприклад, у Тунісі, де розвитку органічного сектору уряд приділяє надзвичайно велику увагу впродовж уже майже 20 років, про що ми згадували у наших попередніх дослідженнях [13]. У цій державі нові органічні підприємства мають податкові канікули тривалістю 10 років.

Уряд згаданої північно-африканської країни запровадив низку заходів, спрямованих на залучення місцевих і зарубіжних інвесторів до ведення органічного сільського господарства. Один з таких заходів – повне

звільнення від податку на прибуток впродовж перших 10 років з передбаченням пільги у розмірі 10 % у подальшому. У цьому самому руслі надається повне звільнення від податку на дохід і виплати, які реінвестують в якості частини стартового капіталу в органічні сільськогосподарські компанії. Крім того, державою передбачені субсидії [20].

У деяких країнах, які стягують *податки на вивіз*, уряди можуть звільняти від такого податку *сертифіковану органічну продукцію*, яка експортується, або знижувати його ставку. Інший дієвий варіант для стимулювання розвитку органічного ринку у деяких країнах – застосовувати до органічних продуктів або ресурсів знижену ставку податку на ввіз (імпортний тариф). Такий зовнішньоекономічний захід дотепер ще не набув широкого застосування, оскільки він потребує створення окремої Гармонізованої системи (ГС) кодування для органічних продуктів. Така гармонізована система по обмеженому числу товарів існує зараз лише у США. Якщо окремі ГС-коди для органічних продуктів будуть введені в інших країнах, тоді ця опція може набути поширення і Україні варто на це зважати і готуватися вже зараз, про що Федерація органічного руху України наголошувала при спілкуванні з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Державною митною службою України ще у 2015 році.

У березні 2016 р. уряд Аргентини оголосив про повне скасування податків на вивіз органічної продукції рослинного походження, мета якого — стимулювати органічний експорт. Цей декрет був опублікований в "Official Gazette" і стосується органічних продуктів, сертифікованих відповідно до національного органічного закону [22].

Норвегія також має досвід запровадження на окремі органічні продукти, такі як перероблені овочі, соки, а також дитяче харчування, зниженого ввізного мита порівняно з аналогічними звичайними (конвенційними) продуктами [22].

Отже, податкове стимулювання розвитку органічного сектору у країнах світу є досить популярною практикою та може бути прикладом для впровадження у вітчизняну систему оподаткування органічних господарств. Українські реалії агровиробництва вимагають належної підтримки інноваційних напрямів та методів агровиробництва, які вже зарекомендували себе у світі як найбільш прогресивні та перспективні з точки зору сталості та збалансованості агросфери. Тому, запровадження пільгових преференцій для сільгоспвиробників, які займаються органічним виробництвом, є важливим кроком на шляху вдосконалення органічних систем господарювання в Україні.

З врахуванням вищесказаного, нами пропонується ввести систему пільгового оподаткування для сертифікованих органічних агровиробників в Україні, суть якої полягає у встановленні нульової ставки податку для сільгоспвиробників – платників єдиного податку IV групи принаймні на весь перехідний період. Такий підхід дасть можливість майбутнім органічним сільгоспвиробникам зменшити свої податкові затрати у самий складний період започаткування органічного господарювання, коли фермер повинен дотримуватися всіх вимог щодо сертифікації органічного виробництва, але ще не має права продавати свою продукцію зі статусом "органік". У цей період, зазвичай, підвищуються механізовані та трудові затрати і зменшується врожайність, що значно ускладнює агробізнес і вимагає додаткових інвестицій та економії ресурсів. Крім того, запропонований підхід щодо пільгового оподаткування сприятиме розвитку фермерства та дрібних і середніх сільгоспідприємств, оскільки саме такі види агровиробництв, здебільшого, є платниками єдиного податку IV групи.

Для платників єдиного податку IV групи ставки податку встановлюються у відсотках до нормативної грошової оцінки земельної ділянки, які у 2018 р. становили: для ріллі, сіножатей і пасовищ – 0,95 %; для багаторічних насаджень – 0,57 %. Для територій розташованих у гірських зонах та на поліських територіях ставки податку дещо інші, але з метою узагальнення наведених пропозицій, нами розраховано розміри заощаджень без врахування особливостей цих територій.

З врахуванням ставок податку у 2018 р. для сільськогосподарських виробників – платників єдиного податку IV групи та нормативної грошової оцінки сільгоспугідь станом на 01.01.2018 р., яка щороку визначається Держгеокадастром України у розрізі областей [7], нами розраховано орієнтовні обсяги заощаджень для вищенаведеної категорії агровиробників із врахуванням коефіцієнту індексації у 2018 р., згідно запропонованого підходу пільгового оподаткування. Результати розрахунку представлені у розрізі регіонів України у таблиці.

Запропоновані податкові преференції дадуть можливість органічним агровиробникам зекономити важливі та необхідні для них кошти в один з найскладніших періодів органічного шляху розвитку цих господарств, а державі – стимулювати розвиток перевірених міжнародним досвідом прогресивних напрямів сталого розвитку аграрної сфери та національної економіки.

У разі, якщо сільськогосподарські підприємства не є платниками єдиного податку четвертої групи, то землі сільськогосподарського призначення обкладаються земельним податком. Об'єктом оподаткування

земельним податком є земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні, та земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Розміри заощаджень органічних агровиробників – платників єдиного податку IV групи згідно запропонованого підходу пільгового оподаткування, грн/га

Назва адміністративно-територіальної одиниці	Види сільськогосподарських угідь			
	Рілля та перелоги	Багаторічні насадження	Природні сіножаті	Природні пасовища
Автономна Республіка Крим	244,12	515,58	42,92	41,51
Вінницька	257,24	575,15	47,16	42,10
Волинська	205,27	158,42	135,09	108,44
Дніпропетровська	257,24	185,35	43,15	43,83
Донецька	296,09	398,16	54,74	54,14
Житомирська	201,07	539,85	102,44	79,06
Закарпатська	261,44	203,03	82,69	60,41
Запорізька	239,92	234,96	45,97	41,83
Івано-Франківська	248,84	112,82	47,80	47,71
Київська	248,84	546,99	102,65	64,20
Кіровоградська	305,02	121,21	51,21	43,83
Луганська	257,24	490,54	82,24	41,06
Львівська	209,47	112,47	60,28	55,77
Миколаївська	257,24	301,69	36,95	36,95
Одеська	296,09	350,93	56,00	38,73
Полтавська	287,69	290,13	67,89	51,67
Рівненська	209,47	166,44	125,52	83,01
Сумська	253,04	191,45	82,65	53,95
Тернопільська	274,57	110,78	59,01	76,25
Харківська	309,22	394,91	50,60	41,14
Херсонська	231,52	346,65	30,07	30,07
Хмельницька	283,49	392,73	59,50	51,94
Черкаська	322,34	348,90	100,05	41,69
Чернівецька	313,42	452,97	57,23	42,46
Чернігівська	226,79	133,13	95,50	74,22
В середньому по Україні:	261,44	307,01	68,77	53,84

Джерело: розраховано за даними Державної фіскальної служби та Держгеокадастру

Оскільки земельний податок в Україні сплачується у місцеві бюджети, місцеві органи влади мають можливість стимулювати розвиток сталого органічного сільського господарства на регіональному та локальному рівні, шляхом звільнення органічних агровиробників від сплати земельного податку або запровадження пільгового оподаткування цієї категорії. Такий захід, безумовно, сприятиме легшому переходу до органічних методів виробництва або його підтриманню, при умові, якщо землевласники приймуть таке рішення спільно із орендарями (зазвичай, саме орендарі ухвалюють рішення щодо застосування органічних чи конвенційних методів господарювання).

Звичайно, для застосування конкретних інструментів податкових преференцій для органічних агровиробників в Україні, вітчизняний органічний сектор потребує повноцінної нормативно-правової бази для здійснення фінансово-господарської діяльності. 10 липня 2018 р. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції" [6]. Закон встановлює загальні засади правового регулювання у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Передбачається, що новий закон надасть поштовх для динамічного розвитку органічного виробництва в Україні, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності органічної продукції та розширенню зовнішніх ринків для її збуту. Окрім того, цей Закон є важливим для гармонізації національного законодавства з європейськими вимогами у сфері органічного виробництва. Разом із цим, закон передбачає створення та введення в дію нового Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, що дасть змогу чітко ідентифікувати вітчизняних агровиробників, сертифікованих зареєстрованими в Україні акредитованими органами сертифікації.

Аналізуючи правові передумови формування системи пільгового оподаткування операторів органічного ринку в Україні, слід згадати про основні стратегічні напрямки розбудови вітчизняного сільського господарства, задекларовані у Стратегії розвитку аграрного сектору "3+5" [19], яка представлена Міністерством аграрної політики та продовольства України у травні 2016 р. Дана стратегія є офіційною та ґрунтується на: 3 пріоритетах – реформі системи державної підтримки з акцентом на дрібних фермерах, завершенні земельної реформи та реформі державних підприємств; 5 головних напрямках – розвитку ринків збуту, органічному виробництві та нішевих культурах, розвитку сільських територій, зрощенні та безпеці харчової продукції. Як бачимо, розвиток органічного

виробництва визначений основним пріоритетом для вітчизняної аграрної сфери, поряд із безпекою харчової продукції, яка тісно пов'язана з органіком [14]. Тому слід переходити до конкретних дій, зокрема у сфері зменшення податкового навантаження на представників одного з найбільш перспективних напрямків сільськогосподарського розвитку в Україні та світі.

Висновки. Отже, в Україні вже сформовані базові правові засади для формування механізму пільгового оподаткування органічних агровиробників, які потребують підтримки з боку державних та місцевих органів влади. Провідний міжнародний досвід свідчить про доцільність та ефективність таких інструментів стимулювання органічних господарств, без яких вітчизняний органічний сектор не зможе швидко підвищити свою конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках. За прогнозами експертів, попит на органічну сільськогосподарську продукцію продовжуватиме активно зростати у світі у наступні роки, і його забезпечення вітчизняними органічними операторами може реально підвищити експортний потенціал та прибутковість аграрного сектору національної економіки.

Запропонований підхід до пільгового оподаткування органічних агровиробників представляє собою один з найбільш простих, із законодавчо-процесуальної точки зору, та дієвих, із податково-економічної сторони, способів стимулювання та підтримки вітчизняних агропідприємств, які орієнтовані на інноваційний та сталий спосіб ведення сільськогосподарської діяльності.

Перспективи майбутніх досліджень полягають у подальшому вивченні та вдосконаленні напрямів стимулювання розвитку органічного сектору в Україні та напрацюванні дієвих механізмів їх впровадження у вітчизняні реалії агробізнесу.

Бібліографічний список: 1. Білоусов Є.Ю. Принципи, напрями та механізми державної підтримки розвитку органічного землеробства в Україні // Молодий вчений. – 2015. – № 6. – С. 74–77. 2. Бурковська А.В., Шкапоєд В.К. Сучасні особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств України // Modern Economics. – 2017. – № 6. – С. 24–30. 3. Вдовиченко А.В. Перспективні напрями державної підтримки органічного сільського господарства в Україні. – АГРОСВІТ. – 2016. – № 17. – С. 44–49. 4. Дема Д.І. Податкове стимулювання виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції. Органічне виробництво і продовольча безпека: зб. матеріалів доп. учасн. IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Житомир: О.О. Євенок, 2016. – С. 379–382.

5. Жук В.М. Стан та розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу // *Фінанси України*. – 2011. – № 7. – С.33–42.
6. Закон України "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції" від 10 липня 2018 р. № 2496-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 01.11.2018).
7. Інформація про нормативну грошову оцінку земель населених пунктів станом на 01.10.2018 // Офіційний веб-сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру URL: <http://land.gov.ua/info/informatsiia-pro-normatyvnu-hroshovu-otsinku-zemel-naselenykh-punktiv-stanom-na-01-10-2017/> (дата звернення: 03.11.2018).
8. Лайко П.А., Осадчий С.О. Непряме оподаткування сільськогосподарських товаровиробників: монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 186 с.
9. Мартинюк М.П. Державне регулювання органічного виробництва: стан та перспективи розвитку. Матеріали доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції "Органічне виробництво і продовольча безпека". – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – С. 5–10.
10. Маслак О.М. Міжнародний досвід державної підтримки виробництва органічної продукції // *Вісник Сумського національного аграрного університету*. – Серія: Економіка і менеджмент. – 2014. – Вип. 8. – С. 72–76.
11. Мацелюх Н.П., Скорик М.О. Оподаткування аграрного сектору: проблеми і нові підходи в системі державного регулювання. – Агросвіт. 2016. – № 12. – С.24–28.
12. Милованов Є.В. Найкращі світові практики державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва та перспективи для України. Механізм регулювання економіки. – 2018. – № 2 (80). – С. 14–33.
13. Милованов Є.В. Особливості розвитку ринку органічних продуктів у Тунісі. – *Агроінком*. – 2007. – № 11–12. – С. 15–20.
14. Милованов Є.В. Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС // *Економіка АПК*. – 2018. – № 5. – С. 117–125.
15. Органік в Україні / Офіційний веб-сайт Федерації органічного руху України. URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> (дата звернення: 21.11.2018).
16. Податковий кодекс України від 04.10.2018 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 29.10.2018).
17. Милованов Є.В., Мартинюк М.П., Ковальова О.В., Ходаківська О.В. Регіональна підтримка органічного виробництва в Україні. – К.: Органік Прінт, 2018. – 56 с.
18. Самсонова Я.О. Державно-правове забезпечення механізмів стимулювання виробництва органічної продукції // *Проблеми законності*. – 2017. – Вип. 139. – С. 164–175.
19. Стратегія розвитку аграрного сектора "3+5". Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/system/files/>

3%205%20final.pdf (дата звернення: 27.10.2018 р.). 20. Governmental Use of Voluntary Standards: Tunisia’s Organic Standard Case Study 9. URL: https://community.isealalliance.org/sites/default/files/E054_Tunisia_Organic.pdf (дата звернення: 29.10.2018 р.). 21. Hawaii – Corporate, Personal Income Taxes: Organic Foods Production Tax Credit Enacted (2016). URL : <http://news.cchgroup.com/2016/07/15/hawaii-corporate-personal-income-taxes-organic-foods-production-tax-credit-enacted/> (дата звернення: 29.10.2018 р.). 22. Policy summary: tax breaks for organic operators / IFOAM - Organics International. URL: https://www.ifoam.bio/sites/default/files/ps-07_tax_breaks_for_organic_operators_14_sept.pdf (дата звернення: 29.10.2018 р.).

Е.В. Милованов. Совершенствование системы налогообложения органических агропроизводителей в Украине. Определено, что одним из ключевых направлений стимулирования органического сектора агропроизводства в ведущих странах Европы и мира было уменьшение налоговой нагрузки на органические хозяйства за счет системы оптимизационных мероприятий. Представлены отечественные подходы к уменьшению налоговых нагрузок на сельскохозяйственных производителей и сделана их ретроспективная оценка. Проанализирована практика налогового стимулирования развития органического сектора в различных странах мира, что может служить примером для внедрения в отечественную систему налогообложения органических хозяйств. Предложена система льготного налогообложения для сертифицированных органических агропроизводителей в Украине, что позволит будущим органическим сельхозпроизводителям уменьшить свои налоговые затраты в один из самых сложных этапов – во время переходного периода к органическому хозяйствованию. Рассчитано ориентировочные объемы сбережений органических агропроизводителей, согласно предложенного подхода льготного налогообложения в разрезе областей Украины.

Ключевые слова: налогообложение сельскохозяйственных производителей, развитие аграрной сферы, органическое агропроизводство, стимулирование органического сектора, государственная поддержка, международный опыт.

Milovanov E.V. Improvement of the taxation system of organic agricultural producers in Ukraine. Introduction. It was determined that one of the key areas for stimulating of organic sector of agricultural production in the leading countries of Europe and of the world was to reduce the tax burden on organic farms through systems of optimization measures. The necessity of

providing favorable conditions for the dynamic development of multifunctional organic business systems, in particular in the form of tax preferences and other instruments to stimulate economic activity in the agricultural sector, has been established. **The goal** of the study is to formulate directions for improving the domestic taxation system for agricultural enterprises engaged in the production and processing of organic products to alleviate the financial burden in the transition period and to create more favorable tax environment for the development of one of the most promising niches in the domestic and international agricultural market. **Methods.** The materials of the article are based on the study of approaches to the improvement of the taxation system of organic agricultural producers in Ukraine. The research methodology was based on a systematic approach to the study of existing practices of reducing the tax burden on organic agricultural producers, taking into account the retrospective analysis, monographic method, methods of synthesis and analysis. **Results.** International approaches have been submitted regarding the preferential taxation of organic agricultural producers to provide the organic sector with important financial support at the initial stages of development. Analyzed the practice of tax incentives for the development of the organic sector in various countries of the world, which can serve as an example for the introduction into the domestic Ukrainian system of taxation of organic farms. It is argued that the Ukrainian realities of agricultural production require proper support for innovative areas and methods of agricultural production, therefore the introduction of preferential preferences for agricultural producers engaged in organic production is an important step towards improving organic farming systems in Ukraine. Analyzed domestic approaches to reducing the preferential burden on agricultural producers and presented their retrospective assessment. System of preferential taxation for agricultural producers that are following organic Regulations in Ukraine has been proposed, which will allow new organic agricultural producers to reduce their tax costs in one of the most difficult periods at the beginning of organic farming. Estimated volumes of savings of organic agricultural producers were calculated, according to the proposed approach of preferential taxation in the context of the regions of Ukraine. **Conclusions.** The necessity of improving the directions of stimulating the development of the organic sector in Ukraine and developing effective mechanisms for their implementation in the domestic realities of agribusiness is substantiated.

Keywords: taxation of agricultural producers, development of the agricultural sector, organic agricultural production, stimulation of the organic sector, state support, international experience.

Стаття надійшла до редакції: 24.08.2018 р.